

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

จุลสาร

เสาวภา

จุลสารเสาวภา ปีที่ 4 ฉบับที่ 2

ประจำเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม 2554

จากใจ... บรรณาธิการ

สวัสดิ์ศรีครับ

จุลสารเสาวภาฉบับนี้ ขอนำเสนอเรื่องที่เป็นปัญหาที่พบบ่อยที่สุดปัญหาหนึ่งของนักเดินทาง คืออาการท้องเสีย (Traveler's diarrhea) ผู้อ่านจะได้รับทราบถึงอาการของโรค ข้อควรปฏิบัติ และแนวทางการรักษาเบื้องต้น หากเกิดภาวะนี้ขึ้น ส่วนเรื่องจากคลินิกป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ได้แก่ เรื่องการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในผู้ป่วยเด็กและสตรีมีครรภ์ และ เรื่องจากคลินิกพิษจากสัตว์ ได้แก่ เรื่องเม่นทะเล หวังว่าคงจะเกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านบ้าง ไม่น่าก็น้อยนะครับ

สำหรับโครงการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ซึ่งให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าฟรี (ก่อนถูกสัตว์กัด) แก่ประชาชนทั่วไปนั้น สามารถรับบริการบริการฉีดวัคซีนได้ในวันที่ 1 - 14 พฤษภาคมนี้ ที่สถานเสาวภา ดังรายละเอียดตามท้ายเล่มครับ

แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าครับ

ศ.นพ.ธีระพงษ์ ตัณฑวิเชียร

บรรณาธิการ: ศ.นพ.ธีระพงษ์ ตัณฑวิเชียร
กองบรรณาธิการ:

- พญ. สูดา สิบญูเรือง
- พญ. ปิยดา อุดมชัยสกุล
- นพ. จารุบุตร อังสนากุล
- นาง วิภาพร ใจเจริญทรัพย์
- นาง เสาวลักษณ์ เทพสุเมธานนท์
- นาง มณีรัตน์ เบญจวงศ์กุลชัย
- นาง ฐานเพชร ตัณฑวิเชียร
- น.ส. ณัฐชยา รัฐอนันต์พิณีจ

ประสานงานบรรณาธิการ:

- ภก. อรพรรณ ธนสุทธิการ
- น.ส. นาฏอนงค์ ขำนิพัทธ์

สนับสนุนการพิมพ์โดย:

บริษัท ซาโนฟี่ ปาลเตอร์ จำกัด

การให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ภายหลังสัมผัสโรค ในผู้ป่วยเด็กและสตรีมีครรภ์

**เด็กเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงต่อการ
สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้า ฉะนั้นในส่วนของ
เด็กไทยที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เคยมี
ประวัติดูแลสัตว์เลี้ยงอย่างน้อย 1 ครั้ง**

เด็กที่สัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าควรได้รับการฉีดวัคซีนและอิมมูโนโกลบูลินเพื่อป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ภายหลังสัมผัสโรคด้วยข้อบ่งชี้และวิธีการรักษา เช่นเดียวกับที่ใช้สำหรับผู้ใหญ่โดยใช้ขนาดของวัคซีนในขนาดเดียวกันกับที่ใช้ในผู้ใหญ่ (ไม่ว่าจะใช้สูตรใดก็ตาม) เนื่องจากไม่มีการศึกษามากพอที่จะใช้ขนาดน้อยลงในเด็ก จากการศึกษาพบว่าเด็กที่ได้รับวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าเข้ากล้ามเนื้อขนาดครึ่งหนึ่งของปกติจะมีระดับภูมิคุ้มกันป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าต่ำกว่ากลุ่มที่ได้รับวัคซีนป้องกันพิษสุนัขบ้าในขนาดปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากประสบการณ์ที่สถานเสาวภา การให้วัคซีนโดยใช้ขนาดของวัคซีนเท่ากับที่ใช้ในผู้ใหญ่ไม่ได้ทำให้มีผลข้างเคียงมากขึ้นและการให้ purified ERIG ในเด็กพบว่าเด็กมีผลข้างเคียงภายหลังได้รับ purified ERIG น้อยกว่าในผู้ใหญ่

**การตั้งครรภ์ไม่ใช่ข้อห้ามของการให้
วัคซีนและอิมมูโนโกลบูลินป้องกันโรค
พิษสุนัขบ้าภายหลังสัมผัสโรค**

สตรีมีครรภ์มักมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการรักษาทั้งการให้วัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และการให้อิมมูโนโกลบูลินขณะตั้งครรภ์ว่าจะส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์หรือไม่ องค์การอาหารและยาของประเทศสหรัฐอเมริกา (US-FDA pregnancy risk categories) ได้ถือว่าวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและอิมมูโนโกลบูลินเป็นยาที่มีความเสี่ยงประเภท C ซึ่งหมายความว่ายังไม่มีการศึกษาที่มีคุณภาพในมนุษย์ แสดงให้เห็นว่ามีอันตรายต่อทารกในครรภ์ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันพบว่าความเสี่ยงต่อทารกในครรภ์และภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ระหว่างหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าร่วมกับอิมมูโนโกลบูลินไม่ต่างจากหญิงตั้งครรภ์ปกติ เด็กที่คลอดจากแม่ที่ได้รับวัคซีนพบว่าไม่มีความพิการหรือความผิดปกติที่แตกต่างจากเด็กที่คลอดโดยทั่วไป และการให้การรักษาทันทีหลังสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าตามมาตรฐานก็ได้ผลดี

กล่าวโดยสรุป เด็ก สตรีมีครรภ์ สามารถให้การดูแลรักษาหลังสัมผัสโรคพิษสุนัขบ้าตามมาตรฐานได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

กลุ่มอาการท้องเสีย ในนักท่องเที่ยว Travelers' diarrhea

อาการท้องเสียในขณะที่เดินทางท่องเที่ยว เป็นปัญหาที่พบได้บ่อยที่สุดปัญหาหนึ่งของนักท่องเที่ยว มักเกิดขึ้นในนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปประเทศกำลังพัฒนาซึ่งการสาธารณสุขไม่ดี โดยอาจเกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยว หรือหลังกลับจากท่องเที่ยวก็ได้ ส่วนใหญ่มักเป็นในช่วงสัปดาห์แรกของการเดินทาง โดยจะมีอาการถ่ายเหลว 3 ครั้งต่อวันหรือมากกว่า นอกจากอาการท้องเสีย อาจพบอาการ คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง และมีไข้ร่วมด้วยได้ ผู้ป่วยส่วนใหญ่จะมีอาการดีขึ้นได้เองภายใน 3-4 วัน สาเหตุของกลุ่มอาการนี้เกิดได้จากการติดเชื้อ เช่น แบคทีเรีย ไวรัส ปรสิต โดยการติดเชื้อเกิดจากการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่ปนเปื้อนเชื้อก่อโรคในพื้นที่ที่การสาธารณสุขและสาธารณสุขไม่ดี ดังนั้นนักท่องเที่ยวควรระมัดระวังการรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม แม้แต่การรับประทานอาหารและเครื่องดื่มในร้านอาหารและโรงแรม แต่เป็นการยากที่จะทราบว่าเป็นอาหารและน้ำดื่มที่สะอาด ปลอดภัย นักท่องเที่ยวจึงควรปฏิบัติดังนี้ ได้แก่

- หลีกเลี่ยงการดื่มน้ำจากก๊อก น้ำในขวดที่ฝาเปิดอยู่ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหาร น้ำแข็ง ไอศกรีม โดยเฉพาะจากแหล่งที่ไม่น่าเชื่อถือ เช่น แผงลอย
- ถ้าต้องดื่มน้ำที่สงสัยว่ามีความเสี่ยง ควรต้มน้ำให้เดือดหรือกรองน้ำ(โดยเครื่องกรองที่ได้การรับรองมาตรฐาน) ก่อนดื่ม

- เครื่องดื่มที่บรรจุขวด หรือกล่อง ถ้าภาชนะบรรจุอยู่ในสภาพดีโดยทั่วไปพบว่ามีความปลอดภัย
- หลีกเลี่ยงผลิตภัณฑ์นมที่ไม่ผ่านการพาสเจอร์ไรซ์ หรือ ดื่มให้เดือด(ต้มเดือด 1 นาทีเป็นอย่างน้อย) ก่อนดื่ม
- หลีกเลี่ยงอาหารที่เก็บไว้ในอุณหภูมิห้องเป็นเวลาหลายชั่วโมง เช่น อาหารจากร้านแผงลอย
- หลีกเลี่ยงอาหารดิบ คือ ไม่ได้ปรุงโดยผ่านความร้อนอย่างเพียงพอ ผักและผลไม้ต้องล้างทำความสะอาด และปอกเปลือกก่อนรับประทาน

ในกรณีที่นักท่องเที่ยวยมีอาการท้องเสีย หลักสำคัญในการรักษา คือ การทดแทนด้วยสารน้ำและเกลือแร่ แนะนำให้ดื่มน้ำให้เพียงพอ และน้ำดื่มต้องมีความสะอาด ในเด็กทารกไม่ควรหยุดดื่มนมมารดา กรณีที่อาการท้องเสียมี

ความรุนแรง ควรให้ดื่มน้ำผสมผงน้ำตาลเกลือแร่ โดยปริมาณที่ให้สารน้ำควรให้เพียงพอขึ้นกับปริมาณอุจจาระ อาเจียนที่สูญเสียไป และควรให้เพิ่มเติมอีกถ้าผู้ป่วยยังรู้สึกต้องการน้ำ กรณีที่ไม่สามารถหาผงน้ำตาลเกลือแร่มาตรฐานได้ ให้ใช้น้ำตาล 6 ช้อนชา เกลือแกง 1 ช้อนชา ผสมน้ำ 1 ลิตร ทดแทน หรือ อาจให้ดื่มน้ำผลไม้ หรือ ซุป กรณีผู้ป่วยมีอายุมากกว่า 12 ปีที่มีอาการถ่ายเหลวเป็นน้ำ โดยไม่มีมูกเลือดปน และไม่มีไข้ อาจรับประทานยาลดการถ่ายอุจจาระโดยแนะนำให้ใช้ Loperamide (2 มิลลิกรัม) ในขนาด 1-2 เม็ด ซึ่งจะช่วยลดการบีบตัวของลำไส้เพื่อให้ถ่ายอุจจาระลดลง ถ้าหลังได้รับยาแล้วยังมีท้องเสียมาก พิจารณาให้เพิ่มครั้งละ 1 เม็ดเมื่อมีอาการถ่ายเหลว แต่ให้ได้ไม่เกิน 8 เม็ด ผู้ป่วยที่ถ่ายเหลวมากกว่า 4 ครั้งต่อวัน หรือ ถ่ายอุจจาระมีมูก หรือ มีเลือดปน หรือ มีไข้ควรพิจารณาให้ยาปฏิชีวนะรับประทานเช่น Norfloxacin (400 มิลลิกรัม) หรือ Ciprofloxacin (500 มิลลิกรัม) ครั้งละ 1 เม็ด วันละ 2 ครั้ง เช้า และเย็นเป็นเวลา 3 วัน หรือ Azithromycin (250 มิลลิกรัม) 4 เม็ดครั้งเดียว

ถ้าหลังการปฏิบัติตัวตามคำแนะนำดังกล่าวแล้วอาการไม่ดีขึ้นใน 3 วัน หรือ มีอาการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้คือ ขาดน้ำมาก มีอาการถ่ายเป็นเลือด อาเจียนหลายครั้ง มีไข้สูงหนาวสั่น หรือ ปวดท้องมาก ควรไปพบแพทย์

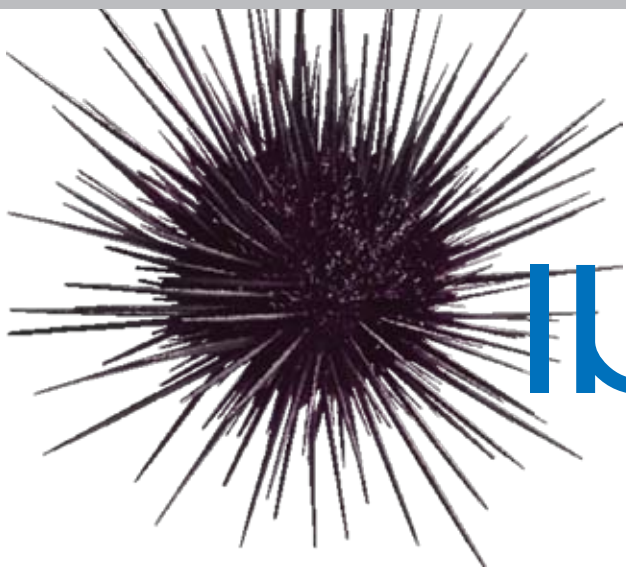
สาเหตุของกลุ่มอาการนี้เกิดได้จากการติดเชื้อ เช่นแบคทีเรีย ไวรัส ปรสิต โดยการติดเชื้อเกิดจากการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มที่ปนเปื้อนเชื้อก่อโรคในพื้นที่ที่การสาธารณสุขและสาธารณสุขไม่ดี ดังนั้นนักท่องเที่ยวควรระมัดระวังการรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม แม้แต่การรับประทานอาหารในร้านอาหารและโรงแรม...

คลินิกพิษจากสัตว์
Animal Toxin Clinic

ผศ. นพ. สุชัย สุเทพารักษ์
ภาควิชาอายุรศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถานเสาวภา สภากาชาดไทย

เม่นทะเล

Sea Urchin

เม่นทะเล มีปุ่มพิษอยู่ที่ตัวและมีต่อมน้ำพิษอยู่ที่ปลายหนาม พบเม่นทะเลได้ ตามพื้นที่ทราย ซอกหิน และแนวปะการัง คนได้รับพิษเมื่อบังเอิญเหยียบลงไปบนตัวเม่นทะเล เนื่องจากหนามของเม่นทะเล เปราะและหักง่าย จึงมักหักคาอยู่ในแผล ผู้ป่วยจะมีอาการปวดแสบปวดร้อน บวม ชา บริเวณที่ถูกหนามตำ ซึ่งอาการดังกล่าวจะเป็นอยู่นานหลายชั่วโมงกว่าจะดีขึ้น

การรักษา

ให้บ่งเอาหนามออกโดยเร็ว จากนั้นล้างด้วยน้ำสะอาด สบู่ ใส่ยาฆ่าเชื้อและให้ยารักษาตามอาการ กรณีที่เอาหนามออกยาก แพทย์อาจพิจารณาทำการผ่าตัด (incision) เนื่องจากหากเอาหนามของเม่นทะเลออกไม่หมด อาจทำให้เกิด granulomatous reaction เห็นเป็นตุ่มคันสีน้ำตาล ซึ่งจะเกิดขึ้น 2-3 เดือน หลังจากนั้น ส่งผลให้อวัยวะบวม เคลื่อนไหวลำบาก ส่วนการปฐมพยาบาลก่อนมาพบแพทย์ แนะนำผู้ป่วยให้ราดบริเวณแผลด้วยน้ำส้มสายชู ประคบอุ่น หรือ แช่น้ำอุ่น (อุณหภูมิประมาณ 50 องศาเซลเซียส) นานครั้งละ 10-15 นาที ทำซ้ำ 2-3 ครั้ง ด้วย

เหตุผลที่ว่า พิษและหนามของเม่นทะเลมีโปรตีนเป็นองค์ประกอบ การกระทำได้ดังกล่าว จะช่วยให้พิษสลายตัวได้เร็วขึ้น

หมายเหตุ การทุบหนามของเม่นทะเลให้ละเอียดเพื่อรอให้ร่างกายกำจัดไปเองนั้น แนวทางการรักษาของสถานเสาวภาไม่แนะนำให้ปฏิบัติ เนื่องจากอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บ อักเสบ ฟกช้ำ มากขึ้นได้

การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า แบบป้องกันล่วงหน้า

“...เป็นการเตรียมร่างกายให้พร้อม เพื่อต่อต้านโรคพิษสุนัขบ้าไว้ก่อนถูก สัตว์กัด การฉีดวัคซีนวิธีนี้จะฉีดเพียง 3 เข็ม ห่างกัน 1- 2 สัปดาห์ เมื่อ ถูกสัตว์กัด การรักษาก็จะเป็นเพียงการฉีดวัคซีนกระตุ้นจำนวน 1 – 2 เข็ม โดยไม่ต้องรับเซรุ่ม และ วัคซีนทั้งคอร์สจำนวน 5 เข็มใหม่ มีประโยชน์ ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย และ ปลอดภัย แนะนำฉีดให้แก่ เด็ก หรือ บุคคล ที่เลี้ยงสัตว์ เช่น สุนัข และ แมว ผู้ที่อาศัยในท้องถิ่นที่มีการระบาดของ โรคพิษสุนัขบ้า ฯลฯ”

โครงการรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า SANOFI PASTEUR

ให้บริการสำหรับผู้ที่ต้องการ
ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า แบบป้องกันล่วงหน้า (ก่อนถูกสัตว์กัด)

ฟรี

วันที่ 1-14 พฤษภาคม
วันที่ 15-30 กันยายน
วันที่ 1-14 ธันวาคม

ณ สถานเสาวภา สภากาชาดไทย เวลา 8:30-16:30 (ในวันหยุดราชการ)

www.saovabha.com สอบถาม โทร. 02 252 0161-4 ต่อ 125